

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
poštovanjem na dom
na celo leto K 5.—
na pol leta „ 2.60
na četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posebni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 A.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 23.

V Mariboru, dne 9. junija 1898.

Tečaj XXXII.

Iz državnega zbora.

Na volilnem shodu v Vranskem so vprašali zadnjič volilci slovenskega državnega poslanca g. Žičkarja, kakor ste čitali v zadnjem «Slov. Gospodarju»: Kdaj se bo v državnem zboru sklenila kaka postava na korist nižjim delavskim stanovom? Na to se je odgovorilo: «Če bi v državni zbornici ošabni Nemci in v zvezi z njimi socijalni demokrati ne delali vednega ropota in ne trčili s praznimi govori zlatega časa, bi se že bilo marsikaj sklenilo na prid delavskim stanovom». Vlada ne more zabraniti našim nasprotnikom, če že hočejo z dolgimi govori zavleči vsako delo. Vendar je poskusila zdaj še neko drugo pot, da bi jih prisilila k plodonosnemu delu. Vsaki dan predlaga nove postavne načrte, ki bi bili v neskončno korist našemu ljudstvu, ako se sprejmejo.

Predložil se je načrt, da se odpravi mitnina pri državnih mitnicah. Od živinčeta se plačuje sicer zdaj le 4 krajcarje; a za mnogotere je tudi ta davek silno občutljiv. Vlada pa tega davka, ki prinaša državi na leto čez 1 milijon goldinarjev dohodkov, ne sme odpraviti brez privolitve državnega zbora.

Predložila je potem postavo, naj se odpravi davek pri koledarjih in pri časnikih. Ta davek prinese državi čez 2 milijona gld. vsako leto. Priznamo sicer, da je oprostitev časnikov in koledarjev od tega davka na dve strani nabrušen nož. Kajti vsled oprostitve od tega davka se bodo ne le samo dobri, ampak tudi slabi, krščan-

stvu in slovanstvu sovražni časniki silno pomnožili. Vendar moramo z veseljem pozdraviti ta vladni postavni načrt, ker bo silno koristil družbi sv. Mohorja in vsem poštenim slovenskim časnikom.

Se bolj važno je to, kar je finančni minister, Čeh dr. Kaizl, tokrat zbornici predložil. Pristojbine pri zapuščinah (desétek) naj bi se znatno znižal za blizu 2 milijona gold., naj bi posebno ubogo kmetstvo na leto manje plačevalo tega davka! Ali bodo tudi zdaj še zabranili nemški ropotači v zbornici, da se naj te, za revno ljudstvo tako važne vladne predloge ne sprejmejo?

Ko je Poljak dr. Milevski v seji pretečenega petka vprašal predsednika dr. Fuchsa, ali hoče delovanje v poslanski zbornici tako razdeliti, da se bo v teh in drugih, za ljudstvo velevažnih rečeh moglo obravnavati, so se jeli nemški hujšakači silno krohotati. Predsednik je na to vprašanje odgovoril, da hoče v kratkem zbrati okrog sebe v posvetovanje načelnike raznih skupin državne zbornice ter se o tej stvari z njimi dogovoriti. Nasprotniki Slovanov ugibljejo danes, kako bi se izognili pasti, ki jim je zdaj nastavljena od vlade in Slovanov. Kajti dobro vedó, če s svojim ropotom ali s svojimi neslanimi dolgimi govori zabranijo sklepanje takih za ljudstvo koristnih postav, se zamerijo svojim volilcem. Če se pa udajo in privolijo, da se vrši obravnava o teh stvareh, prelomijo lastno obljubo, čes da ne pustijo obravnavati o nobeni stvari, dokler se ne odpravijo zadnji ostanki znanih jezikovnih naredeb, dokler ne

postanejo zopet sami jedini gospodje naše države.

Med vladnimi predlogi pa ni sama strd, tudi nekaj pelina nam je vlada ponudila. Že stari državni zbor je sklenil pred 2 letoma zboljšanje uradniških plač, kar bi znašalo 11 in pol milijonov gold. in ono državnih služabnikov 3 in pol milijone; skupaj toraj 15 milijonov. Te postavne pa še svitli cesar ni potrdil, ker vlada ni vedela za nove dohodke, s katerimi naj pokrije te troške. Ker bi država izgubila, če se mitnina odpravi, 1 milijon gold. na leto, potem, če se odpravi kolek na časnike in koledarje, bi znašala letna izguba 2 in pol milijonov, bi morala imeti skupnih novih dohodkov za 18 in pol milijonov goldinarjev. Zato predlaga vlada, naj se sprejme nov davek na sladkor po 6 gld. na 100 klg. Zdaj znaša ta davek pri nas le 13 gld. od 100 klg. Po drugih deželah je mnogo višji, na pr. v Belgiji 21 gld. 60 kr., na Nizozemskem 26 gld. 96 kr., na Francoskem 28 gld. 80 kr. in v Italiji 31 gld. 27 kr.

O suhoparnih govorih zastran jezikovnih naredeb, o katerih se še dan za dnevom govori v zbornici, ni treba kaj naznanjati; saj teh govornikov skoraj nihče ne posluša. Živa duša ni razumela, kaj sta zadnjič kvasila dr. Götz, dr. Stöhr ali pa nori Glöckner. Tej prismođi se je smejal nek navzoči Mladoček. Glöckner mu pa zagrozi: «Glejte, da Vaš rudeči nos sivkast ne postane.» Mladoček tudi ni molčal ter pravi: «Pazite, da Vaša dolga ušesa ne bodo postala še daljša». Iz tega se spozna, kakšna ljubezen obstoji med Čehi in Nemci.

Listek.

Levom v razmesarjenje.

Zgodovinska povest. Prevel Krutogorski.

I.

V hramu Veste*) v Rimu je vladala globoka tišina. Odmevi življenja so prihajali semkaj samo po dnevu, kadar je po mestu vrelo ljudstva, kadar so glasovi mnogobrojne, raznorodne in raznojezične tolpe na ulicah prouzročali tukaj v sveti tišini in tajnostnem polmraku vtis daljnega morskega šumenja.

Sedaj je bila noč in tišina je že dolgo krila svetišče.

Na pozlačeni klopi je sedela v poldremoti na dragih preprogah iz jutrovih dežel mlada vestalka Klavdija Kvinta, katere dolžnost je bila, vzdrževati sveti ogenj. Bela obleka je ovijala njen visok stas, na čelu ji je lesketal zlati trak vestalk. V obširnem polokroglem svetišču je bilo skoraj temno; le beli mramorni stebri, držeči pozlačeni strop, so se nekoliko videli, kajti v sredini na kamenitem altarju je dolgočasno gorel pramen svetega ognja.

Bilo je okoli polnoči. Težka zavesa, zakrivajoča visoke duri ob strani, se je ma-

homa zagugala, in v svetišče je stopil človek v blesteči vojaški obleki. To je bila grozna predrznost. Po rimski postavi je bil vsak na smrt obsojen, ki se je drznil ob nočnem času prestopiti prag svetišča. Rožljanje zlatega orožja je vzdramilo vestalko iz dremote, skočila je kvišku in uprla v tujca široko odprte, prestrašene oči, kakor da je prišlec iz onega sveta, a ne človek iz mesa in krvi.

Naposled je spregovorila z drhtečim glasom:

«Kdo si, predrznež? Mar ne veš, da preti smrt onemu, ki po noči stopi v svetišče? Kaj bi rad tukaj, v hramu čiste boginje?»

«Klavdija,» je rekel vojak, «videl sem te nedavno za časa iger iz bratove lože. Nikoli še nisem videl krasnejše ženske. To sem ti prišel povedat».

Sedaj ga je spoznala.

Bil je brat cesarja Decija, načelnik rimske straže, — mladenič, že zarana otrovan in izprijen od velikomestnega življenja. Klavdija ga je bila srečala pred nekaterimi dnevi, ko je šla s svojimi tovarišicami gledat v cirkus običajnih iger. On ji je spoštljivo napravil prostor, sledil ji v cirkus, ter se med igranjem — kakor so ji pravile družice — bolj zanimal zanj, negoli za konje in vozničke. Ona se zanj ni brigala.

«Čuj Klavdija!» je znova začel on. «Jaz te ljubim! Ti moraš biti moja. Pojdi z menoj. Ne nocoj, ampak kadar ti določiš. Čemu bi gubila svojo mladost in lepoto v tej samotni svetišču, v službi boginje?»

Vestalka je stala zdajci trdo zraven altarja, na kojem je brlel sveti ogenj. — Vzdignila je ponosno roko in mu pokazala vrata. — Odsel je.

* * *

Večkrat je že poskušal cesarjev brat, načelnik pretorijancev, pridobiti Klavdijo zase ter zlomiti njeno upornost, a vestalka je umela protiviti se vsemogočni njegovi oblasti. To ga je jezilo in sklenil je sedaj ugonobiti Klavdijo. To mu ni bilo težko.

Zlahka je podkupil nekaj krivičnih prič, in ni preteklo še nekaj tednov po zadnjem nočnem pohodu svetišča, ko so Klavdijo zatožili, da je oskrunila Vestin hram — pregreha, ki se je kaznovala z javnim bičanjem in z zezidanjem žive vestalke v steno.

Klavdija je bila po takem izgubljena, kajti s cesarjevim bratom se niso mogli boriti sorodniki Klavdijini, čeprav visokega, plemenitega rodu. Toda nenadoma se je nekaj zgodilo. Poslednjo minuto se je posrečilo Klavdiji ubežati, na kak način — to je ostala tajnost, o koji ona nikdar ni govorila.

*) Rimska boginja ognja in čistosti. Op. pis.

Ob koncu vsake seje se oglašala surovi Wolf ter preganja ministerskega predsednika, naj takoj odgovori zastran graških razmer. Vladni odgovor v tej zadevi se pričakuje za pondeljek ali torek (6. ali 7. jun.). Brez dvoma bo nemška stranka zahtevala po vladinem odgovoru, da se mora začeti o njem razgovor. Prišlo bo do glasovanja. Upamo, da pri tej priložnosti z nami glasuje nemška katoliška stranka. —

Ne smem pozabiti, da so slovenski poslanci po nasvetu g. Povšeta predložili načrt, ki bi bil tudi silno važen za naše kmete, ki se pečajo s svinjerejo. Kakor se po zdajšnji postavi mora zaklati vsako živinčje, ki je sumljivo radi pljučne bolezni in se mora povrniti škoda posestniku živine; ravno tako naj se zakolje vsaka svinja, ki je na sumu, da bi bila okužena, in se mora tudi škoda povrniti posestniku bolane svinje. Na tak način je nevarna pljučna bolezen avstrijske živine pokončana in ima zopet veljavo v sosednjih deželah. Če se zastran svinj sprejme naš predlog, bodo svinje zopet ceno dobile, ker se bodo smele uvažati v sosednje dežele.

Avstrijsko-ogrška pogodba.

II.

Rekli smo zadnjič, da bi prihitelo, ako bi se med našo in ogrsko polovico uvedla carina, v našo državno blagajno vsako leto le od žita dobrih 50 milijonov; koliko pa od vina, od živine, od izdelkov velikega obrta, dočim bi mi tje plačevali le za tkanine! Koliko bi nam torej ostalo čistega imetka, ki bi nam davek lahko dokaj znižal! Ali vključ temu, da bi uže ta neposredni dobiček, ki bi nam ga dajala carinska meja, bil velikanski, bi se carine vendar najbolje veselili radi tega, ker bi našim pridelkom cena zopet poskočila tako, da bi vsak za svoje delo tudi imel primerno plačilo, in ker bi se po naših pridelkih jelo zopet popraševati. V prvi vrsti bila bi carinska meja med Avstrijsko in Ogrsko za našega kmeta pravi blagoslov. Za Ogre, vzlasti pa za ogrske žide bila bi seveda taka meja hud, da celo smrten udarec; ali kaj se če, srajca je bližnja od suknje, in židom bi se zgodila le pravica, to se pravi, prišlo bi se jim vendar enkrat do živega ter vsaj kolikor toliko omejilo roparsko njih počenjanje. Če je carinska meja mogoča med Švedsko in Norveško, ki tudi imata skupno dednega vladarja, zastopstvo na zunaj, (vojastvo (to sicer v nekoliko bolj omejenem smislu) in končno neki svet, ki opravlja skupne stvari in je podoben našemu skup-

nemu ministerstvu, bila bi carinska meja tudi mogoča med Avstrijsko in Ogrsko. In do take mora priti prej ali slej, če radovoljno nečemo, da nas bo na najžalostnejši način konec. V to svrhu pa bi se morala carinska pogodba, obstoječa med Avstrijo in Ogrsko, o pravem času odpovedati. Torej ne obnavljati pogodbe, bodisi v izpremenjeni, bodisi v stari obliki, ampak celo pogodbo odpovedati! To bi bilo edino pravo.

Kako ogrski židje postopajo, koliko jim je do nas in kolika je njihova strast po denarju, naj še pokažemo s tem, da pojasnimo takozvani mlevni obrat, katerega se vladin predlog tudi tiče. Židu je postal namreč dobiček, ki mu ga daje vsled carinske zveze domače ogrsko žito, premajhen; čim več človek uže ima, tem več hoče še imeti. V Rumuniji in severnih delih Srbije pa žito še bolje rodi in je torej še ceneje, nego na Ogrskem. Toda s carino vred, ki jo je na rumunski in srbski meji plačati, prišlo bi to žito ogrskim židom vendar tako drago kakor domače. Sedaj je žid tuhtal: Kako bi se dalo carini na rumunski in srbski meji ogniti? In iztuhtal je tole: Od vlade se izposluje dovoljenje, brez carine v Ogrsko uvažati žito proti temu, da se najmanj 80% zopet povrne kot moka v dežele, iz kojih je prišlo. In res, vlada je to židovskim posestnikom velikih parnih mlinov na Ogrskem leta 1882. dovolila in s tem štiriindvajsetim židovskim milijonarjem omogočila, da so njim milijoni rastli še bujneje. Ti židje so namreč žito pridno uvažali, moke izvažali pa nič; to se je lahko zgodilo, ker se vlada ni dalje brigala, ali se kaj moke v Rumunijo in Srbijo vrača ali ne. Je-li to opuščala navlašč, ali iz malomarnosti, kdo more in sme to reči? Vsa moka je šla do malega k nam, in lahko stala najfinjša po 14 kr. klgr. Naši viničarji po Slovenskih goricah so raje moko kupovali, nego žito sejali. In vsakdo uvidi, da taka cena mora naše kmetijstvo pa tudi naše mline sčasoma uničiti. Nikdo pa ni vedel, kako morejo ogrski židje moko tako po ceni prodajati. Črez leta je vendar prišlo na svetlo, in vlada je leta 1895. izdala ukaz zoper to goljufijo. Ali glejte ga čuka! Židje se za ta ukaz niso mnogo zmenili, češ oni imajo do take goljufije pravico, ker — se je toliko let pripuščala, in ostalo je pri starem do današnjega dne. Zato moramo odobravati, da se v pogodbenem načrtu nahaja točka, po kateri bi se mlevni obrat s 1. prosincem 1899 naj razveljavil.

Da je moka sedaj tako draga, to nima uzroka v domačih razmerah. Židje, ki imajo vse žito, kar ga potrebujejo zapadne evropske

države, kakor Avstrija, Nemčija, Italija, Francija, Španija in Anglija, v svojih rokah, porabili so špansko-amerikansko vojsko kot priliko, da so ceno zvišali, seveda mnogo bolje, nego bi bilo treba. Ogrskim židom pa daje to dvojni dobiček, kajti v nas ameriškega žita itak ne pride nič. Ogrskim židom bi torej ne bilo treba držati se inozemskih cen, pa kaj se ne stori iz ljubezni do bližnjega, ki uže 30 let plačuje 70%!

Sklepajoč premišljevanje o carinskih razmerah nam je še opomniti pomenljivo določbo v pogodbenem predlogu, da se obe vladi, avstrijska in ogrska, zavežeta pravočasno, vse potrebno ukreniti, da se carinska pogodba z inozemstvom, osobito z Nemčijo, Italijo in Švico, katera poteče s koncem leta 1903; vsaj do leta 1902. dogotovi, da se sedanje velike krivice te pogodbe omilijo, oziroma odpravijo. Omenjamo le carino na laško vino, ki znaša sedaj za hl. le 3 gld. 21 kr., dočim je pred veljavo sedanje pogodbe znašala 20 gld. v zlatu. Ko bi le tedaj naši državni imeli več srca za avstrijsko ljudstvo!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

D u n a j. Nemški kričachi si na vse možne načine prizadevajo, da bi spravili trgovinskega ministra dr. Baernreitherja iz Thunovega ministerstva. Thun je razpustil graški mestni zbor in to je tak greh, da Nemec dr. Baernreither ne sme več s Thunom skupaj sedeti.

Č e š k o. Dr. Herold bi imel govoriti pri bližajočih Palackijevih svečanostih slavnostni govor, toda radikalci odločno ugovarjajo, ker Herold po njih mnenju ni vreden prepevati slave Palackiju. Herold je namreč nedavno zagovarjal kot odvetnik sleparstva obdolžene moravske Nemce proti češkim kmetom.

Š t a j a r s k o. Gradec še vedno stoji, če tudi vodi občinske posle vladni komisar Hammer-Purgstall. Gradčani si naročajo iz vseh krajev, da jim občine izražajo sočutje in soglasje. — Baron Rokitsanski neumorno ruje proti nemškim kmečkim poslancem katoliškega mišljenja.

K o r o š k o. Nemški burši so imeli v Beljaku shod, na katerega je došel tudi Wolf. Mestni zbor je krokerje lepo pozdravil, nemške device pa so jim preskrbele golaž in pijačo. Nemštvo stoji vsled tega zopet na trdnjih nogah. —

K r a n j s k o. Državnim poslancem namesto dr. Šustersiča je bil izvoljen dež. sod. svetnik Ivan Vencajz. Dobil je 206 glasov. Protikandidata ni imel. — Nizja ljubljanska gimnazija je dobila šolsko zastavo s podobami sv. Alojzija in sv. Cirila in Metoda.

P r i m o r s k o. Deželnemu odboru istrskemu je došel od namestništva načrt zakona, ki naj se v bodočem zasedanju predloži deželnemu zboru in s katerim se mesto puljsko določa sedežem deželnega zbora, deželnega odbora in vseh deželnih uradov.

O g r s k o. Ogrska vlada je huda na papeževu nuncija na Dunaju, ker je kanonik Voršak, iskren Slovan, imenovan pomožnim škofom in vikarijem škofa Strossmayerja. Naše mnenje je, da je imenovanje škofov izključno cerkvena zadeva, o katerih vlada nima odločilne besede.

Vnanje države.

Vojska. Dne 31. maja se je vnela pri otoku Kuba prvokrat bitka med ameriškim in španskim brodom. Špansko brodovje se nahaja v zalivu Santiago de Cuba. Kakor poročajo ameriški listi, so bili Amerikanci radovedni, kako da se počutijo Španjci v zalivu, zato so pluli s svojim brodovjem blizu zaliva, da vidijo nasprotnika. Toda skupili so s svojo radovednostjo. Španske ladje in utrube so

Mračna, deževna noč je bila, ko je Klavdija pobegnila iz ječe. Ali kam iti, h komu, kje se skriti? — Ona ni vedela... Čemu beg, ako pred dnevom ne najde mesta, kjer bi se skrila zasledovalcem? Posrečilo se ji je vzeti s seboj bodalo, in ona je trdno sklenila ne udati se živa v roke sovražnikom.

Ginila je ura za uro. Slednjič proti jutru se je zgrudila onemogla na cesto, ki je vodila v Kapuo. Prizadevala si je skriti se med nagrobnimi spominki, ki so se vlekli več milj daleč ob vsaki strani ceste.

Tu jo je našel k sreči nek krščanski trgovec, vračajoč se iz Rima domov. Vzel jo je s seboj in jo dolgo skrival na svojem domu v Neapolu.

Ondi je Klavdija spoznala novo življenje. Sklenila je postati kristjanka in posvetiti svoje življenje v korist bližnjikom. Njen dobrotnik je skrbel za to, da je brez nevarnosti dospela v Afriko. Tam je po kratki pripravi prejela od kartagenskega škofa sveti krst in je z imenom Perpetua pridružila se kot dijakonica kristjanski občini v Kartagenu.

Dijakonice so bile pri starodavnih kristjanih nekake duhovne pomočnice. Njih dolžnost je bila skrbeti za reveže in bolnike, pripravljati izpreobrnjene ženske h krstu (krščevanje otrok je bilo vpeljano šele okoli

IV. veka) in nadzorovati krščansko ženstvo pri sveti maši.

Sestra Perpetua si je kmalu pridobila ljubav male katoliške župnije, koji se je bila posvetila. Njena krotkost in dobrotljivost sta ji naklonili možka in ženska srca. Sodili so po njeni vnanjosti, da mora biti visokega rodu, ali nikdo se ni upal je vprašati o njenem stanu.

Smešnice.

Oče: »Karol! Danes se ne smeš iti kopat, ker se pritožuješ, da te trebuh boli.«
Karol: »Oj oče, to nič ne škodi, saj znam po hrbtu plavati!«

Nek skopuh je vsakega hlapca, preden ga je v službo vzel, vprašal, ali zna žvižgati. Kateri ni znal, ni bil vsprejet. Nekdo ga vpraša, zakaj da tako ravna? Skopuh odgovori: »Jaz pošiljam hlapca samega v klet po vino, in tu mora tako dolgo žvižgati, dokler vrat ne zapre, da se prepričam, da nič ni pil.«

Nek kmet prinese slikarju desko, da bi mu svetega Kristofa, kakor je dolg in širok, na njo narisal. Risar mu pravi, da je za to deska veliko premajhna. »I, mu odgovori kmet, naj pa noge doli visijo.«